

Бібліографічні посилання:

1. Конвенція Організації Об'єднаних Націй об використанні електронних повідомлень в міжнародних договорах URL: http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/electcom/06-57454_Ebook.pdf
2. Пояснювальна записка Секретаріату ЮНСИТРАЛ к Конвенції Організації Об'єднаних Націй об використанні електронних повідомлень в міжнародних договорах URL: http://www.uncitral.org/pdf/russian/texts/electcom/06-57454_Ebook.pdf
3. French Civil Code URL: http://www.legifrance.gouv.fr/content/download/7754/105592/version/4/file/Code_civil_20130701_EN.pdf

Костенко Оксана Миколаївна,

адвокат, м. Дніпро

Ярошенко Артем Сергійович,

кандидат юридичних наук, доцент кафедри цивільного права та процесу факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ДІЯЛЬНІСТЬ БАНКІВ ЩОДО СТЯГНЕННЯ ЗАБОРГОВАНOSTІ У ПОЗАСУДОВОМУ (БЕЗСПІРНОМУ) ПОРЯДКУ

Для економічного розвитку країни, необхідний розумний баланс між діяльністю банківських установ та інтересами громадян. Однак, зміни в законодавчих та підзаконних актах, а також подальше визнання нечинними підзаконних актів судами та відсутність деталізації у законах з даних питань – призводить до правової невизначеності та ставить фізичних осіб у нерівне становище перед банківськими установами, оскільки фізичні особи повинні доводити у суді, факт дотримання ними умов кредитних угод. Вищенаведене, розкриває ту ситуацію в країні, яка сталась з питанням подання банками та іншими фінансовими установами заяв та документів, за якими стягується заборгованість у позасудовому (безспірному) порядку, шляхом вчинення нотаріусом виконавчих написів, за розрахунком наданим банками та іншими фінансовими установами.

Метою даної роботи є аналіз правових норм та практики Верховного суду щодо діяльності банків по стягненню заборгованості у позасудовому (безспірному) порядку та надання рекомендацій щодо вдосконалення правового регулювання зазначених правовідносин.

У статті 87 закону «Про нотаріат» визначено, що для стягнення грошових сум або витребування від боржника майна нотаріуси вчиняють виконавчі написи на документах, що встановлюють заборгованість. Перелік документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів, установлюється Кабінетом Міністрів [1].

Згідно пункту 2 постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів» від 29 червня 1999 р. № 1172 «Стягнення заборгованості з підстав, що впливають з кредитних відносин» кредитні договори, за якими боржниками допущено прострочення платежів за зобов'язаннями. Для одержання виконавчого напису додаються: а) оригінал кредитного договору; б) засвідчена стягувачем виписка з рахунка боржника із зазначенням суми заборгованості та строків її погашення з відміткою стягувача про непогашення заборгованості [2].

Згідно постанови Київського апеляційного адміністративного суду від 22.02.2017 року по справі № 826/20084/14 визнано незаконною та нечинною постанову Кабінету Міністрів України № 662 від 26.11.2014 року, зокрема, в частині доповнення Переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів нотаріусів новим розділом «Стягнення заборгованості з підстав, що впливають з кредитних відносин», у якому знаходився пункт 2 вищевказаного переліку. Ухвалою Вищого адміністративного суду України від 01.11.2017 року, касаційну скаргу по даній справі залишено без задоволення, Постановою Великої палати Верховного суду Верховного суду від 20.06.2018 року відмовлено в задоволенні заяви про перегляд ухвали Вищого адміністративного суду України від 01.11.2017 року [3].

Однак, незважаючи на визнання незаконним та нечинним пункту про стягнення заборгованості з підстав, що впливають з кредитних відносин у безспірному порядку, банки продовжують звертатися до нотаріусів, з метою вчинення останніми виконавчих написів. Проте це не єдине порушення законодавства, що допускається банками при стягненні заборгованості у безспірному порядку. Так, при зверненні банків до нотаріусів, розповсюджене порушення вимог статті 88 Закону України «Про нотаріат», щодо строків притягнення боржника до цивільної відповідальності стягувачем, а саме коли сплив трьохрічний строк з дня виникнення права вимоги по загальному зобов'язанню та рік щодо штрафу та пені.

Так, поширеною є практика, коли банки для невиконання вимог даної статті надають нотаріусу неповну виписку з рахунку боржника із зазначенням суми заборгованості та строків її погашення з відміткою стягувача про непогашення заборгованості, здебільшого обмежуючись випискою-розрахунком за останній рік перед зверненням до нотаріусу.

Надалі, банківські установи, отримавши виконавчий напис можуть звертатися за стягненням заборгованості з фізичних осіб за виконавчим документом до державних або приватних виконавців.

Конституційний Суд України у рішенні у справі за конституційним зверненням громадянина Козлова Дмитра Олександровича щодо офіційного тлумачення положень другого речення преамбули Закону України від 22 листопада 1996 року № 543/96-В «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 11 липня 2013 року у справі №1-12/2013 зазначив, що з огляду на приписи частини четвертої статті 42 Конституції України участь у договорі споживача як слабшої сторони, яка підлягає особливому правовому захисту у відповідних правовідносинах, звужує дію принципу рівності учасників цивільно-правових відносин та свободи договору, зокрема у договорах про надання кредиту [4].

Автори вважають, що у правовідносинах між банками та фізичними особами, що виникають з питань позасудового стягнення заборгованості у безспірному порядку на фізичну особу-споживача (боржника) після вчинення виконавчого напису нотаріусом, покладається невинуватий тягар доведення відсутності безспірної заборгованості, з якої вже стягується дана заборгованість, а отже діяльність банку щодо стягнення «безспірної» заборгованості не відповідає принципу справедливості, добросовісності та розумності та покладає на слабшу сторону – споживача – фінансові (судові витрати, «блокування» грошових коштів, які вже стягнуті банком) та часові втрати.

Таким чином, з урахуванням ситуації, яка склалася у сфері банківської діяльності щодо позасудового (безспірного) стягнення заборгованості, вважаємо за доцільне запровадити відповідальність банків за порушення, яке полягає у поданні неповної, тобто взятої за окремих період, виписки з рахунку боржника із зазначенням суми заборгованості та строків її погашення з відміткою про непогашення заборгованості. Така відповідальність має полягати у вигляді накладення штрафних санкцій на банк або іншу фінансову установу.

Також, пропонуємо посилити відповідальність нотаріусів за вчинення виконавчих написів, у випадку стягнення заборгованості з підстав, що впливають з кредитних відносин щодо заборгованості, що вчинені нотаріусом після 22.02.2017 року. Тобто, після визнання незаконним та нечинними відповідних положень постанови Кабінету Міністрів України № 662 від 26.11.2014 року.

Бібліографічні посилання:

1. Про нотаріат: Закон України від 02.09.1993 № 3425-ХІІ. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 39. Ст. 383.
2. Про затвердження переліку документів, за якими стягнення заборгованості провадиться у безспірному порядку на підставі виконавчих написів

- нотаріусів: Постанова Кабінету Міністрів України від 29.06.1999 № 1172. *Офіційний вісник України*. 1999. № 26. Ст. 69.
3. Про визнання нечиними та скасування п. 1 та п. 2 постанови КМУ № 662 від 26.11.2014 року: Постанова Київського апеляційного адміністративного суду від 22.02.2017 № 826/20084/14. *Офіційний вісник України*. 2017. № 23. Ст. 156.
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням громадянина Козлова Дмитра Олександровича щодо офіційного тлумачення положень другого речення преамбули Закону України «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» від 11.07.2013 № 7-рп/2013. *Вісник Конституційного Суду України*. 2013. № 4. Ст. 32.

Логінова Марина Вікторівна,
старший оперуповноважений
Полтавського управління
Департаменту внутрішньої безпеки
Нагорна Олена Олександрівна,
викладач кафедри цивільного права
та процесу
факультету підготовки фахівців для
підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ЦІННІ ПАПЕРИ УСУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ ЯК ВИД МАЙНА

Перебудова економічної системи за складних політичних, соціальних та економічних умов апріорі нелегке завдання для любого державного утворення. Одним з способів якісного приросту економічного потенціалу держави та збільшення її ролі на міжнародній арені є ефективне регулювання фінансового ринку, зокрема в частині фондового ринку, що є його важливою складовою. Хоч в Україні дата формально ринок цінних паперів функціонує ще з початку її незалежності, роки політичних диспутів та відсутність якісних реформ призвело до того, що фондовий ринок перебуває лише на стідії свого формування. На сьогоднішній день, фондовий ринок в Україні радше нагадує в собі складну компіляцію різноманітної світової практики, нажаль не завжди ефективною чи позитивною, аніж єдину систему з чітким правовим регулюванням. Тому питання сутності, правової і економічної природи цінних паперів, критерії їх відмежування та аналіз сучасного стану фондового ринку є одним з пріоритетних завдань науковців та практиків.